

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Анастас Георгиев Славчев
за докторска дисертация на тема:
”Характерни барокови произведения за флейта, включвани в учебния
процес и развиващи музикалност, тон и технически умения”
на **Ива Любомирова Любомирова**,
докторант на самостоятелна подготовка
към катедра „Дървени духови инструменти“
при Инструменталния факултет
на Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров” –
София

Настоящата художествено – творческа докторска дисертация е обсъдена в катедра „Дървени духови инструменти“ на заседание, проведено на 11.05.2018 г., и е насочена към публична защита. В изказванията си преподавателите от катедрата отчитат натрупания опит на докторантката като артист оркестрант и доказаните положителни резултати в нейната педагогическа дейност.

Ива Любомирова е утвърден български изпълнител с успехи на концертния подиум у нас и в чужбина. След дипломирането си в НМА "Проф. Панчо Владигеров" продължава обучението си при изтъкнати педагози в САЩ, Германия, Швейцария. Солист е на камерни и симфонични оркестри в Европа, Северна и Латинска Америка. Натрупва оркестрантски опит като първи флейтист в различни формации в Германия, Мексико и България. Редовно участва в международни фестивали съвместно с изтъкнати български изпълнители. От 2005 г. е редовен преподавател по флейта в НМУ "Л. Пипков" - София. Учениците ѝ завоюват множество награди в национални и международни конкурси, което ѝ донася награди за успешна педагогическа дейност. Член е на жури в международни конкурси.

Ива Любомирова е зачислена в докторантура на самостоятелна подготовка в НМА "Проф. Панчо Владигеров" с научен ръководител проф. д-р Сава Димитров. Тя е изпълнила всички изисквания към изпълнителската дейност, като е изнесла на високо художествено ниво необходимия брой концерти, свързани с тематиката на докторантурата. Демонстрирала е пред специалисти и публика постиженията на своите ученици от НМУ "Л. Пипков" в областта на бароковата музика, като по този начин е проверила и в практиката верността на своите разсъждения и изводи в дисертационния труд.

Настоящата докторска дисертация се състои от 198 страници, разпределени в увод, три основни глави, заключение, библиография и приноси, публикации по темата, информация за концертната дейност във връзка с темата. Включени са 93 нотни примера и 53 таблици. Библиографията съдържа 93 заглавия, от които 70 на кирилица, 23 на латиница и 4 електронни документа. Широкият кръг от използвана литература демонстрира добро познаване на световния опит в анализираната тематика.

В увода Ива Любомирова обяснява причините за популярността на бароковата музика: достъпност, силен емоционален заряд, дълбочина на мисълта. Отбелязва и значението на новите информационни технологии за достигането ѝ до всички обществени слоеве. Прави извода, че тъй като изразните средства на бароковата музика стават вдъхновение за авторите на попмузиката, това събужда интереса на младите хора. Тези изводи ни дават основание да оценим актуалността на настоящия дисертационен труд. А с желанието си да сподели своя изпълнителски и педагогически опит, да осветли някои педагогически методи по време на Барока и да проследи влиянието на бароковата музика върху творчеството на композиторите от 19-ти и 20-ти век, Ива Любомирова прави силна заявка за разработване на дисертация с

определена практическа насоченост. Тя прави подробен анализ на 19 барокови творби, като държа да подчертая, че всички анализирани произведения са били обект на изпълнителската и педагогическа дейност на Ива Любомирова, т.е. изводите и оценките са резултат от собствената ѝ творческа лаборатория.

В първа глава са поднесени исторически сведения за появата, развитието и различните наименования на инструмента "флейта". Опирайки се на труда на Густав Шок, докторантката диференцира разновидностите на флейтата съобразно възпроизвеждането на тона в лабиалните тръби. Прави верния извод, че сложността при възпроизвеждане на звука обуславя и качеството на тона при всеки флейтист. Именно затова напречната флейта със своите възможности за по-голяма динамична амплитуда, без да влошава интонацията, изтласква блокфлейтата от концертната практика през втората половина на 18 век.

Ива Любомирова с право насочва вниманието на всички педагози флейтисти към задълбочено запознаване с трактатите на бароковите композитори. Тя обявява тези трактати за "извор на познание за педагогическите практики през 18-ти век". Всички разсъждения относно артикулация, технически пасажки, ритмически особености, вибрато, орнаментика и импровизиране са поднесени с подходящи примери от бароковата музика. Докторантката прави преглед и на бароковата библиография, като отбелязва появата на дуети за флейта, които с педагогическа цел се изпълняват от учител и ученик.

Глава втора е посветена на влиянието на бароковата музика върху творчеството на композиторите от втората половина на 18-ти до 21-ви век, както и на стиловите тенденции в изпълнението ѝ. Отдава дължимото на Карл Фридрих Целтер, който обучава своя ученик Менделсон в изкуството на контрапункта. На всички е добре известна

ролята на Менделсон за възраждане интереса към бароковата музика и по-специално към творчеството на Й. С. Бах.

Ива Любомирова проследява влиянието на барока в отделни творби на Моцарт, Бетовен, Шуберт, Шуман, Брамс и др., като прави интересни паралели и съпоставки при анализа на произведенията. Открива "имплантирани" барокови модели в творчеството на Цезар Франк, Рихард Вагнер, Джузепе Верди, Антон Брукнер и Арнолд Шьонберг. Интересен е примерът за реставриране на модела за барокова сюита в творбата "Из времето на Холберг" от Едвард Григ, както и за стилово влияние на бароковата музика върху композитори от 20ти век. Тук тя визира прочутата "Павана за една починала принцеса" от Морис Равел.

Ива Любомирова отчита важната роля на нотните издателства, които не само популяризират бароковата музика сред всички обществени слоеве, но и предоставят възможността тя да бъде включена като част от учебния процес на всички образователни равнища. Интересът към бароковата музика поставя въпроса за изпълнението ѝ в автентичен вид, което допринася за реставрацията и използване на редица барокови инструменти (чембало и др.) Докторантката анализира подробно влиянието на барока и върху неокласическата стилова вълна. В творчеството на Сати, Стравински, Мило, Пуленк, Онегер, Мартину и т.н. тя открива примери за рестартиране принципите на формообразуване на бароковите майстори както в инструменталното, така и в оперното творчество. Юбилейните чествания на Й. С. Бах са подходящ повод за създаване на реплики на "Добре темперирано пиано": "Лудус тоналис" от Хиндемит, 24 прелюдии и фуги от Шостакович и 24 прелюдии и фуги от Щедрин.

В тази глава докторантката коментира и влиянието на бароковата музика в развлекателните жанрове. Анализира причините за това

явление, като отдава значение на високото професионално образование, което имат композиторите в тази област. Отново с конкретни примери проследява ролята на бароковите образци при създаване на редица произведения от българските композитори Владигеров, Кутев, Пипков, Големинов, Райчев, Кюркчийски, Йосифов, Казанджиев, Левиев и др.

Отделен раздел Ива Любомирова посвещава на стилите тенденции в изпълнението на бароковата музика. Отчита важната роля на Ванда Ландовска, която създава еталон за стил със своите изпълнения на клавесин. Значима е и ролята на ансамбъла на Николаус Харнонкур, който изгражда съвременна концепция за звука при свирене на старинни инструменти, която е валидна и в наши дни.

В трета глава докторантката прави обстоен обзор на барокова музика с участието на флейта, като акцентира върху изпълнителските и педагогически проблеми при интерпретацията. Отчита трите етапа на развитие на всеки учащ се в неговото израстване като инструменталист. Наблюденията ѝ върху положителните страни на интердисциплинарното обучение по музика в епохата на барока ѝ подсказват идеята, че тази практика е уместно да бъде реставрирана в съвременната педагогика по флейта. Дава интересни и ползотворни предложения за овладяването на старинните сонатни форми и бароковите концерти, като ги съчетава със задълбочаването на знанията по музикално-теоретичните дисциплини. Отчита положителната роля на продукциите, концертите и конкурсите за развитието на ученика по флейта.

Ива Любомирова добре познава педагогическия репертоар по флейта за всички възрастови групи, което ѝ позволява да дава целесъобразни препоръки за конкретния материал, с който може да се постигне хармонично развитие на всеки флейтист. Тя коментира

компетентно проблемите, свързани с техниката на дишането, вибраторо, като отчита специфичната роля на изпълнението на барокова музика за подобряване качеството на звука на младите изпълнители. Разглежда основните принципи за развитие на техническите умения, овладяване на щрихите и украшенията (тук препоръчва труда "Упражнения за трилери" на Тафанел и Гобер). Посочва и често срещаните грешки при учениците, като предлага решения за отстраняването им. Използвайки опита си от участия в майсторски класове на световноизвестни флейтови педагози, тя провокира своите ученици да създават собствени каденци с цел развиване на персонална индивидуалност. В раздела за инструктивна литература Ива Любомирова предлага използването на транскрипции от Й. С. Бах, оригинални произведения от Карг Елерт, Вивалди, Телеман, Кванц и др., като обръща внимание на различното осмисляне на интерпретацията при всеки автор. Тя прави задълбочен разбор на широк кръг барокови произведения с участие на флейта, включени в учебната програма. Това са сонати и концерти за различни инструментални състави от Телеман, Верачини, Хендел, Й. С. Бах, К. Ф. Е. Бах, Вивалди, Кванц. Оценявам много високо анализа, разсъжденията и препоръките, които докторантката прави за овладяването на тези творби. Тази част от дисертационния труд безспорно е с много висока практическа стойност и от полза за всеки един педагог флейтист.

Основните изводи в своя дисертационен труд докторантката излага в две научни статии под заглавие: "Влияние на бароковата музика в творчеството на композиторите от 20 и 21 век" и "Барокова музика с участието на флейта в контекста на практически педагогически проблеми". Същите са приети за печат в "Музикални хоризонти".

В заключението Ива Любомирова обобщава, че бароковата музика е идеалната пресечна точка, където педагогът може да възпитава вкус и респект към традициите и същевременно да провокира творческото начало на всеки ученик. Съгласен съм с констатацията, че поставените конкретни задачи на дисертационния труд са изпълнени изцяло.

Приемам за достоверни и значими отчетените приноси моменти в настоящия дисертационен труд. Той изгражда двупосочен мост, свързващ бароковата със съвременната музика. Направен е опит за осъвременяване на педагогически методи от 18 век и въткането им като положителни тенденции в съвременната флейтова педагогика. Осъществени са първи изпълнения на барокови творби, представени са на концертния подиум всички анализирани произведения, част от тях са записани за тв канали.

Поздравявам научния ръководител проф. д-р Сава Димитров за добрите резултати от тяхната съвместна работа. Като изхождам от качествата и реалните приноси на настоящия дисертационен труд, от високите художествени резултати в представените концертни програми, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Ива Любомирова Любомирова.

юни 2018 г.

Проф. Анастас Славчев